

DUES SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL SUPREM DEL CANADÀ SOBRE LA LLENGUA A LA RETOLACIÓ I ALTRES ACTIVITATS COMERCIALS

per Joan Ramon SOLÉ I DURANY

Cap (e.f.) del Negociat d'Estudis i Aplicació de la Legislació
de la Direcció General de Política Lingüística
de la Generalitat de Catalunya

El dia 15 de desembre de 1988 el tribunal suprem del Canadà ha dictat dues sentències, que han obligat l'assemblea nacional del Quebec a modificar la Carta de la llengua francesa pel que fa a la llengua a la retolació comercial i a les raons socials de les empreses. La primera sentència ataca amb èxit dos dels pocs articles que imposen l'ús exclusiu del francès, però les empreses que pretenien usar exclusivament l'anglès en les seves activitats comercials i publicitàries al Quebec han vist frustrades les seves pretensions, segons es desprèn de la segona sentència.

En el primer cas (*Ford*), el tribunal considera que «hi ha un lligam racional entre el fet d'assegurar que la realitat de la societat quebequesa es reflecteixi en la «imatge lingüística», però no queda demostrat que l'exigència de l'ús exclusiu del francès establerta pels articles 58 i 69 (de la Carta de la llengua francesa) sigui necessària per assolir l'objectiu legislatiu (de fer sobreviure la llengua francesa) ni que sigui proporcional en aquest objectiu. Mentre que el fet d'exigir que la llengua francesa predomini, fins i tot clarament, en la retolació fóra proporcional a l'objectiu de promoció i de preservació d'una «imatge lingüística» francesa al Quebec», el tribunal considera que l'obligació d'usar exclusivament el francès és una intromissió injustificada en el dret d'expressar-se lliurement. A l'hora de respondre les qüestions constitucionals plantejades pel recurs, l'alt tribunal fa unes interessants consideracions sobre la relació del tema plantejat amb la llibertat d'expressió, entre les quals figura una distinció entre drets lingüístics i llibertat de tria de la llengua. Així, mentre els primers van lligats a una relació amb l'administració i imposen al govern i a les institucions governamentals unes obligacions, la llibertat «pot caracteritzar-se per l'absència de coerció o de constrenyiment».

En el segon cas (*Devine*) el Tribunal suprem considera que la competència legislativa en matèria de llengua no és independent sinó accessòria de l'àmbit que hom regula i que, per tant, perquè sigui vàlida, una llei provincial reguladora de la llengua ha de referir-se a una institució o a una activitat que es desprengui de la competència legislativa provincial. En aquest sentit el tribunal considera que tant les normes que imposen l'*ús concurrent* del francès com el seu *ús exclusiu* en la retolació comercial serien disposicions derivades de l'exercici de la competència provincial en matèria de comerç interior. Aquestes imposicions no formen part del dret penal ni comporten restriccions a la llibertat de circulació. Pel que fa a la resta, el tribunal recull l'opinió expressada en l'afer *Ford* en relació amb la legalitat de la imposició de l'*ús concurrent* del francès, contraposada a la no justificació de la imposició de l'*ús exclusiu*.

Com és fàcil observar, aquestes sentències plantegen i resolen qüestions que ens poden il·lustrar sobre les possibilitats d'avenç de la normativa lingüística catalana. Si tenim en compte que la regulació de l'ús de la llengua al Quebec és força més avançada que la nostra, els èxits i els fracassos que experimenta la Carta de la llengua francesa ens poden donar o llevar arguments a l'hora de defensar determinades posicions. Així, cal prendre bona nota de la claredat i convicció amb què s'exposa la possibilitat de limitar la llibertat de tria de llengua, o d'atorgar determinats drets lingüístics al ciutadà davant de l'administració, en vista a afavorir la llengua nacional amb problemes d'ús. En canvi, és discutible que el legislador català hagi de limitar-se a regular la doble oficialitat lingüística en l'àmbit de les seves competències, semblantment al legislador quebequès, ja que la Constitució espanyola remet als estatuts d'autonomia la regulació de l'abast i el contingut d'aquesta doble oficialitat, i l'Estatut de Catalunya encomana a la Generalitat de garantir l'ús normal i oficial del català en tots els àmbits. En definitiva aquestes sentències aporten noves reflexions a afegir en el dret comparat de llengües, i constitueixen per tant —malgrat el revés sofert en part per la Carta de la llengua francesa— un indubtable enriquiment per a la defensa jurídica de les llengües amb una situació similar a la nostra.